

Sygn. akt I USK 163/21

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania K. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności gospodarczej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 maja 2021 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 27 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (...) wyrokiem z dnia 27 stycznia 2020 r. oddalił apelację wniesioną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 25 października 2018 r., którym zmieniono decyzję organu rentowego z dnia 31 stycznia 2017 r. i stwierdzono, że odwołujący się K. P. nie podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresach: od dnia 3 marca 2008 r. do dnia 27 kwietnia 2008 r. i od dnia 7 maja 2009 r. do dnia 30 lipca 2009 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 27 stycznia 2020 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów prawa

materialnego, to jest art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Uzasadniając ten wniosek, skarżący podniósł między innymi, że orzecznictwo dotyczące związania prawomocną decyzją jest ugruntowane. Dlatego zapatrywanie Sądów obu instancji, które ogranicza związanie ZUS jedynie w zakresie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne, podczas gdy sama decyzja Dyrektora NFZ przesądza o podleganiu ubezpieczeniu zdrowotnemu, wydaje się nieuprawnione. W związku z tym jawi się rozbieżność w przytoczonych orzeczeniach Sądów oraz orzeczeniach zaskarżonych przez ZUS, która na gruncie stanu faktycznego sprawy determinuje rozbieżności w orzecznictwie i stanowi w istocie problem, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy jest niezbędne.

Ponadto, zdaniem skarżącego, w sprawie należy poddać ocenie zagadnienie prawne ogniskujące się wokół rozstrzygnięcia czy działania płatnika składek w postaci udostępnienia środka do prowadzenia tejże działalności osobie trzeciej w zamian za pokrywanie przez nią zobowiązań płatnika składek z tytułu zawartych przez niego umów – umowy leasingu, przesądza o prowadzeniu przez niego w dalszym ciągu działalności gospodarczej, a tym samym o istnieniu tytułu do ubezpieczeń. Skarżący podniósł przy tym, że w jego ocenie odwołujący się spełniał wszystkie przesłanki prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, ponieważ jego działania charakteryzowały się profesjonalnością i samodzielnością, podporządkowaniem zasadzie racjonalnego gospodarowania, celom zarobkowym, trwałością, wykonywaniem działalności w sposób zorganizowany oraz uczestniczeniem w obrocie gospodarczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku powinno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze oznacza to w praktyce, że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą

i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467 oraz z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga z kolei od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN, 2002, nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03; z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany.

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Przede wszystkim skarżący nie wyjaśnia bowiem, na tle jakiej regulacji prawnej (przepisu lub przepisów) występuje deklarowane przez niego istotne zagadnienie prawne. Tymczasem istotne zagadnienie prawne jest to zagadnienie, które zawsze wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw.

Powołanie się na występowanie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłankę uzasadniającą uwzględnienie wniosku o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane, oraz przytoczenie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma bowiem podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC z 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158 oraz z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda z 2004 7-8, poz. 51). Niewystarczające jest więc samo sformułowanie pytania i nazwanie go „zagadnieniem prawnym”, bez przedstawienia jurydycznej argumentacji służącej wykazaniu, że zagadnienie to rzeczywiście występuje i wymaga wyjaśnienia przez Sąd Najwyższy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 r., II UK 311/09, LEX nr 604212).

Również ta część wniosku, w której skarżący powołuje się na potrzebę wykładni, nie wymienia żadnego przepisu prawnego, którego wykładnia budzi tak poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie sądowym, że wymaga zaangażowania Sądu Najwyższego. Nie podaje też argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, nie mówiąc już o własnej propozycji interpretacyjnej. Nie wiadomo więc, który przepis powinien być wyłożony przez Sąd Najwyższy oraz jaki powinien być kierunek wykładni, co w oczywisty sposób dyskwalifikuje tę część wniosku. Z kolei powołując się na rozbieżności w orzecznictwie skarżący nie podaje jakiegokolwiek przykładu tych rozbieżności, poprzestając w tym zakresie na lakonicznym stwierdzeniu, że występuje ona w „przytoczonych orzeczeniach sądów oraz zaskarżonych przez ZUS orzeczeniach”. Wypada zatem jeszcze raz podkreślić, że w przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa jest odmiennie wykładany, a nie tych, w których doszło do różnej oceny stanu faktycznego.

Sąd Najwyższy stwierdza ponadto, że w ramach oceny, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest jego rzeczą doszukiwanie się

w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych argumentacji mającej ewentualnie wykazać istnienie zagadnienia prawnego, które miałoby istotny charakter, czy też wątpliwości dotyczących wykładni określonego przepisu, ponieważ na tym etapie postępowania (przesąd) podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie nie podlegają jeszcze badaniu (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II UK 274/09, LEX nr 585794). Wynika to stąd, że na tym etapie przedmiotem badania dokonywanego przez Sąd Najwyższy jest jedynie to, czy wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazuje i wykazuje choć jedną z podstaw (przesłanek) przedsądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Podstawy kasacyjne stanowią zaś odrębny od przesłanek przedsądu element skargi, w związku z czym nie zastępują one (ani ich uzasadnienie) i nie mogą zastąpić przesłanek przedsądu. Innymi słowy, podstawy kasacyjne podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Końcowo Sąd Najwyższy zauważył i to, że część wniosku skarżącego, która ma uzasadniać występowanie w sprawie zagadnienia prawnego w istocie stanowi niedopuszczalną w postępowaniu kasacyjnym próbę podważenia poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, które w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c. są wiążące w tym postępowaniu, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu Sąd Najwyższy musiałby uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu powołanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego. Z ustaleń tych wynika zaś jednoznacznie, że „odwołujący się wraz ze współnikiem zdecydowali o zakończeniu działalności i przekazali jedyny samochód ciężarowy będący w ich posiadaniu D. Ł. wraz z jedynym pracownikiem spółki – ojcem odwołującego się. (...) Spółka nie dysponowała (więc) już środkiem trwałym, który pozwoliłby na kontynuowanie jej działalności i realizację celów spółki, która została zawiązana dla prowadzenia działalności transportowej. (...) D. Ł., który nabył pojazd dla potrzeb własnej firmy, samodzielnie spłacał (zaś) raty leasingowe i w związku z przejęciem samochodu nie udzielił żadnej gratyfikacji finansowej odwołującemu się i jego współnikowi”.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.

